

Από τα Καβείρια στα Δημήτρια (Στέλιος Κούκος)

[/ Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Από τα Καβείρια στα Δημήτρια

Η Θεσσαλονίκη δεν κατάφερε ακόμη να παίξει κάποιον επίσημο ειδικό ρόλο στην περιοχή των Βαλκανίων, παρά τις όποιες ιστορικές συγκυρίες που θα μπορούσαμε πριν από μερικά χρόνια να χαρακτηρίσουμε ευνοϊκές για τη χώρα μας...

Κατ' όνομα συμπρωτεύουσα, η Θεσσαλονίκη απέτυχε χαρακτηριστικά και σε έναν άλλο τομέα. Αυτόν της αξιοποίησης του αρχαιολογικού της πλούτου - αρχαιοελληνικού, ρωμαϊκού, βυζαντινού, μεταβυζαντινού, εβραϊκού, οθωμανικού- για την προσέλκυση επισκεπτών και οργανωμένου τουρισμού. Κι αυτό παρ' όλη την ιδιαίτερα ευνοϊκή σήμερα ανάπτυξη και εξέλιξη των μέσων μεταφοράς, των υποδομών, της τεχνολογίας αλλά και την επανάσταση που έφερε στην επικοινωνία και την πληροφόρηση η ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας και το διαδίκτυο.

Ίσως όμως το φόρτε της Θεσσαλονίκης να είναι ο πολιτισμός, και γι' αυτό μπορεί να πετυχαίνει σημαντικά πράγματα στον τομέα αυτό. Φαίνεται λοιπόν πως στην υπόθεση του τουρισμού οι άνθρωποι της οικονομίας θα πρέπει να συμβουλευτούν τους ανθρώπους του πολιτισμού. Στα χέρια τους μάλλον βρίσκεται ο κατάλληλος "οδικός χάρτης" κι αυτοί θα τους δείξουν πώς θα πρέπει να κινηθούν...

Σε άλλες εποχές...

Και αν στην εποχή του ψηφιακού GPS, των γιγάντιων πολυτελών κρουαζιερόπλοιων με τους χιλιάδες επιβάτες και των φθηνών αεροπορικών γραμμών οι ταξιδιώτες δεν ενδιαφέρονται για την πρωτεύουσα της Μακεδονίας, κάποτε τέτοιες μέρες προσκυνητές και έμποροι ξεκινούσαν απ' όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου για να είναι εδώ στις γιορτές των Δημητρίων.

Η φήμη και η δόξα του νεαρού Θεσσαλονικιού μεγαλομάρτυρα είχε φτάσει στα πέρατα της οικουμένης, και έτσι κάθε χρόνο συνέρρεαν στην πόλη πλήθη λαού για να λάβουν μέρος στις λαμπρές εκκλησιαστικές τελετές, να συναντήσουν τους επιφανείς και λόγιους της πόλης, να γίνουν κοινωνοί του πολιτισμού που αναπτυσσόταν εδώ και να λάβουν μέρος στο τεράστιο εμπορικό παζάρι. Έτσι, χρειαζόταν να στηθεί μια δεύτερη Θεσσαλονίκη για όλον αυτό τον κόσμο και τιςπραμάτειες του. Ο πολιούχος της πόλης ήταν ο οργανωτής και καθοδηγητής της πορείας της Θεσσαλονίκης, που ενέπνεε συνάμα και τους λαούς της οικουμένης. Γι' αυτό λοιπόν και κάθε χρόνο ο Άγιος Δημήτριος ως καλός αρχοντάρης (κατά το αγιορείτικο διακόνημα του υπεύθυνου της φιλοξενίας του μοναστηριού) φιλοξενούσε και ξενοδοχούσε όλο τον κόσμο που έφθανε για αυτόν στην πατρίδα του.

Υπέρμαχος στρατηγός της πόλης

Ο υπέρμαχος στρατηγός της Θεσσαλονίκης ήξερε να προασπίζεται την πόλη του από τις ποικίλες επιβολές, εξωτερικές και εσωτερικές. Ήξερε να καθοδηγεί τα καράβια με τα σιτηρά στην πόλη του όταν υπήρχε κίνδυνος λιμού, και ως “υγιόδωρος” και “ιαματικός” να γιατρεύει και να θεραπεύει θαυματουργικώς τους προστρέχοντας σ' αυτόν.

Για τον “Φιλόπολη” και “Σωζόπολη” Άγιο έχουν γραφτεί πάρα πολλοί εγκωμιαστικοί λόγοι από τους σημαντικότερους θεολόγους, λόγιους και διανοούμενους του Βυζαντίου. Και πλάι σ' αυτόν εγκωμιαζόταν πάντα και η ίδια η Θεσσαλονίκη.

Ιδιαίτερη επίδραση είχαν στους γειτονικούς σλαβικούς λαούς οι εκδόσεις με τα θαύματα του πολιούχου της Θεσσαλονίκης. Παρ' όλα αυτά η πόλη παρέμενε πάντα για τους άρχοντες των Σλάβων το φωτεινό αντικείμενο του πόθου και γι' αυτό συνεχώς επιχειρούσαν να την καταλάβουν. Ο Άγιος όμως βρισκόταν πάντα έτοιμος στα κάστρα για να την προασπιστεί.

Κάβειρος και Καβείρια

Αλλά εκεί στα κάστρα έτοιμος να υπερασπιστεί την πόλη βρισκόταν και ο

προηγούμενος πολιούχος της πόλης, από την αρχαιότητα. Ο καθηγητής Χαράλαμπος Μπακιρτζής στο επίμετρο του βιβλίου “Αγίου Δημητρίου Θαύματα” των εκδόσεων Άγρα αναφέρει: “Ο Γ. Τουράτσογλου ενετόπισε σε ιδιωτική συλλογή της Θεσσαλονίκης χάλκινο νόμισμα της Θεσσαλονίκης των μέσων του 3ου αι. μ.Χ. Στη β’ όψη του νομίσματος αυτού απεικονίζεται μία από τις πύλες των τειχών της Θεσσαλονίκης και πάνω στις επάλξεις ο Θεός Κάβειρος όρθιος κατενώπιον κρατώντας στο αριστερό χέρι σφύρα και στο δεξί ρυτό. Ο Γ. Τουράτσογλου διαβλέπει στο νόμισμα αυτό τον πολιούχο θεό της πόλης Κάβειρο όρθιο στα τείχη να απωθεί τους Γότθους και συσχετίζει με την παράσταση αυτή την παράδοση του Αγίου Δημητρίου, προστάτη και των τειχών της Θεσσαλονίκης κατά τις αβαροσλαβικές επιδρομές τους τέλους του 6ου αιώνα και των αρχών του 7ου αι.”.

Περισσότερα για τον θεό Κάβειρο και την πόλη διαβάζουμε στο βιβλίο του Ορέστη Ταφραλή “Η Θεσσαλονίκη” των εκδόσεων Τροχαλία. Γράφει λοιπόν: “Η Θεσσαλονίκη έτρεφε ειδική λατρεία για μια χθόνια θεότητα, που εθεωρείτο προστάτιδά της, τον Κάβειρο. Η λατρεία του, που πιθανότατα είχε εισαχθεί από τη Θάσο, ήταν πολύ σημαντική και συχνά τη συνδύαζαν με τη λατρεία του Απόλλωνα. Σε ορισμένα νομίσματα βλέπουμε τις δύο θεότητες να δίνουν το χέρι. Σε άλλες ο Απόλλων κρατεί στο δεξί χέρι του ένα μικρό Κάβειρο. Η λατρεία του Καβείρου ήταν τόσο σημαντική στη Θεσσαλονίκη, ώστε και οι ίδιοι οι αυτοκράτορες ενίοτε εδέχοντο να τους παραστήσουν ως Καβείρους.

Ετελούντο ειδικοί αγώνες που ελέγοντο Καβείρια, όταν εγίνοντο μόνο προς τιμήν του Καβείρου, και Καβείρια Πύθια, όταν εσχετίζοντο με την κοινή λατρεία του Απόλλωνα και του Καβείρου. Όταν στη Θεσσαλονίκη ο χριστιανισμός εκτόπισε τον παγανισμό, ο άγιος Δημήτριος αντικατέστησε τον Κάβειρο, σαν προστάτη άγιος της πόλης”.

Σύγχρονοι διεθνείς θεσμοί της πόλης

Η Θεσσαλονίκη στις μέρες μας, αιώνες μετά τα βυζαντινά Δημήτρια και 98 χρόνια μετά την απελευθέρωσή της, διαθέτει σημαντικούς διεθνείς θεσμούς, που λειτουργούν σε μόνιμη βάση και πραγματοποιούν υψηλού επιπέδου εκδηλώσεις. Ειδικά με τα βυζαντινά Δημήτρια, αλλά και με τα Καβείρια, έχουν ταυτιστεί φυσικά τα πολιτιστικά Δημήτρια που οργανώνει κάθε χρόνο ο δήμος Θεσσαλονίκης και αριθμούν 45 διοργανώσεις, ευρισκόμενα αυτό τον καιρό σε διαδικασία εξέλιξης, αλλά και η εμπορική κυρίως Διεθνής Έκθεση, που φέτος συμπλήρωσε 75 χρόνια λειτουργίας. Να αναφέρουμε όμως σ’ αυτούς τους θεσμούς και το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου, που τον Δεκέμβριο θα πραγματοποιήσει την επόμενη συνάντηση των κινηματογράφοφιλων, όπως βεβαίως και το τέκνο του, δηλαδή το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, με 12 συναπτές εκδηλώσεις στο ενεργητικό του.

Ανάλογες -διεθνών προδιαγραφών και συμμετοχών- εκδηλώσεις είναι και η Φωτοσυγκυρία του Μουσείου Φωτογραφίας όπως και οι σχετικά πρόσφατοι θεσμοί της Διεθνούς Έκθεσης Βιβλίου, που πραγματοποιείται κάθε χρόνο την άνοιξη από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, και της εικαστικής Μπιενάλε...

Επίσης η πόλη διαθέτει ποικίλα ιδρύματα και οργανισμούς παγκόσμιας εμβέλειας, τα οποία συνεργάζονται με αντίστοιχους οργανισμούς από όλα τα μήκη και τα πλάτη της υδρογείου. Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε πως εδώ λειτουργεί και το Διεθνές Ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Παρ' όλα αυτά λείπει από τη Θεσσαλονίκη η ουσιαστική διεθνής αίγλη που είχαν τα βυζαντινά Δημήτρια, και γι' αυτό η πόλη θα πρέπει να αναρωτηθεί ουσιαστικά προς τα πού θα πρέπει να στρέψει τις αναζητήσεις της για την ανάδειξή της.

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στο αφιέρωμα με τον τίτλο "Βυζαντινά Δημήτρια,

Όταν η Θεσσαλονίκη γιόρταζε με την οικουμένη" της εφημερίδας «Μακεδονία της Κυριακής» 26/9/2010.